

Pjesëmarrja dhe përfaqësimi i të rinjve

Rasti i zgjedhjeve për Parlamentit Evropian në
vitin 2024

Historikisht, të rinjtë kanë qenë të nënpërfaqësuar në zgjedhjet e Parlamentit Evropian (PE), si votues ashtu edhe përfaqësues të zgjedhur. Nryshimi është arritur në vitin 2019, kur pas rënies që nga viti 1994, pjesëmarrja e përgjithshme e votuesve në të gjithë BE-në është rritur, duke arritur në 50.6 përqind. Kjo rritje i atribuohet kryesisht rritjes së pjesëmarrjes së të rinjve.¹ Në të vërtetë, të rinjtë deri në 35 vjeç përfaqësojnë një grup të konsiderueshëm të 'fuqisë' që përbën rreth 25 përqind të popullsisë së BE-së.²

Duke njohur rëndësinë e mbajtjes së pjesëmarrjes së të rinjve dhe për të përfituar nga trendi pozitiv i vitit 2019, ka pasur shumë fokus përpara zgjedhjeve evropiane të vitit 2024 për përfshirjen e të rinjve. Institucionet evropiane dhe partitë politike evropiane kanë dyfishuar përpjekjet për përfshirje, duke përfshirë të rinjtë në formate të ndryshme bashkëpunimi dhe duke u zotuar të integrojnë perspektivat e të rinjve si përmes përfaqësimit ashtu edhe politikës.

Përfshirja e të rinjve dhe përpjekjet për arsim

Institucionet evropiane kanë nisur disa iniciativa për të rritur angazhimin e të rinjve, duke përfshirë [Vitin evropian të rinisë](#), [programin shkollor të ambasadorëve të rinj](#), [dëgjimin evropian të të rinjve](#), [Qendra rinore](#), [Ngjarja rinore evropiane dhe ngjarjet e saj lokale](#), [Ngjarja rinore evropiane](#), [Çmimin evropian të të rinjve Charlemagne](#), si dhe integrimin e rezultateve të lidhura me të rinjtë në konkluzionet e Konferencës për të ardhmen e Evropës 2022. Si vazhdim i disa prej këtyre iniciativave, u hartua një [Raport gjithëpërfshirës i ideve rinore 2023](#) me qëllim udhëzimin e përpjekjeve të mëtejshme lidhur me të rinjtë. Përpara zgjedhjeve të vitit 2024, PE ka ngritur platformën [together.eu](#), duke u [C:\Users\Tanya\Documents\Work \IFES\North Macedonia\Integrity with Youth Focus\together.eu](#) mundësuar të rinjve të lidhen, të debatojnë dhe të kenë qasje në burime të tilla si mësimi elektronik. Një [mjet i veçantë digjital](#) u prezantua për edukatorët për të përfshirë pjesëmarrjen demokratike dhe temat zgjedhore në kurrikulat shkollore.

Megjithatë, nuk ka një strategji uniforme evropiane për demokracinë dhe edukimin e qytetarëve. Rrjedhimisht, qasjet kombëtare për rritjen e gjithëpërfshirjes zgjedhore të të rinjve ndryshojnë shumë.³ Ndërsa disa shtete anëtare (SHA) kanë përqafuar mjete digjitale inovative dhe aplikacione për përputhjen e votave për të angazhuar të rinjtë,⁴ të tjerët kanë qenë më pak proaktivë. Shembuj të praktikave të suksesshme përfshijnë zgjedhjet e të rinjve, të tilla si një ushtrim [zgjedhor ndër-vendor për](#) të rinj në Gjermani, i cili përfshiu 4,500 shkolla të mesme.

Shoqëria civile dhe organizatat e udhëhequra nga të rinjtë gjithashtu kanë luajtur një rol kritik në ndërgjegjësimin dhe edukimin e votuesve. Përpjekjet e tyre jo vetëm që

¹ [Zgjedhjet evropiane vitin 2019: Pjesëmarrje rekord e nxitur nga të rinjtë](#), Parlamenti evropian, shtator 2019.

² [Pjesëmarrja e të rinjve në zgjedhjet evropiane](#), Shërbimi hulumtues i Parlamentit Evropian, dhjetor 2023.

³ Raporti përfundimtar, Misioni i vlerësimit të zgjedhjeve për zgjedhjet e Parlamentit Evropian 2024, Election-Watch.EU, shtator 2024.

⁴ Për shembull, Wahl-o-Mat gjerman, e cila u krijua për t'u përdorur në përgjithësi nga të gjitha grupet e votuesve, u përdor nga 14 milion njerëz. Wahlrechner austriak u përdor mbi 500,000 herë. Sllovakia ka përvojën e zhvillimit të [mjeteve](#) efektive të përshtatura për të rinjtë në zgjedhjet nacionale.

synonin të rinjtë si përfitues, por gjithashtu i fuqizuan ata si kontribues aktivë në proceset demokratike. Disa nga nismat më të dukshme përpara zgjedhjeve të vitit 2024 përfshinin:

- [Testi rinor i BE-së](#), një mjet që synon të sigurojë që politikat e BE-së të marrin parasysh ndikimin e politikave mbi të rinjtë, siç miratohet nga disa institucione evropiane;
- [Deklaratë e përbashkët](#) nga forumet rinore të partive politike dhe Forumi rinor evropian drejtuar të gjitha partive politike evropiane për të përfshirë kandidatët e rinj në vendet e zgjedhshme, për t'u angazhuar për uljen e moshës së votimit në manifestime dhe për t'u përqëndruar në votuesit për herë të parë;
- [Manifesti Rinor](#)
- [Ngjarja e nivelit](#) të të rinjve, duke bashkuar 1,300 të rinj evropianë për të inkurajuar shkëmbimin e ideve dhe gjenerimin e kërkesave të të rinjve përpara zgjedhjeve;
- Edukimi i votuesve bën fushatë [Zëri juaj, fuqia juaj, vota juaj](#).

Pjesëmarrja dhe përfaqësimi i të rinjve në zgjedhjet e vitit 2024

Pavarësisht përpjekjeve të gjera për shtrirje dhe publicitet, ndikimi në pjesëmarrjen dhe përfaqësimin zgjedhor të të rinjve duket të ketë qenë mjaft modest. Ndërsa të dhënat e pjesëmarrjes në mbarë BE-në të ndara sipas moshës nuk ishin ende të disponueshme që nga shtatori i vitit 2024, shifrat paraprake nga shtetet anëtare e zgjedhura dhe rritja marginale e pjesëmarrjes në BE në 50.74% sugjerojnë se nuk ka ndryshime të mëdha në tendencat nga zgjedhjet e mëparshme. Pjesëmarrja e të rinjve nuk ka gjasa të jetë rritur ndjeshëm, me votuesit nën 35 vjeç që ka të ngjarë të mbeten një nga segmentet më të larta të abstenimit të elektoratit.⁵ Interesante, kjo duket të jetë e vërtetë edhe në Gjermani dhe Belgjikë, ku uljet e fundit të moshës së votimit në 16 vjeç zgjeruan elektoratin e përgjithshëm.⁶ Para zgjedhjeve, një anketë e [Eurobarometrit](#) në maj të vitit 2024 kishte treguar optimizëm, me 64% të të rinjve që tregonin synimin për të votuar.

As përfaqësimi i të rinjve nuk ka parë ndonjë përparim të rëndësishëm. Moshë mesatare e deputetëve të Parlamentit Evropian ishte rreth 50 vjeç, e ngjashme me atë të mandatit të mëparshëm prej 53 vjetësh. Të rinjtë fituan vetëm 10% të 720 vendeve në Parlamentin Evropian. Përfaqësimi është gjithashtu shumë i pabarabartë në të gjithë shtetet anëtare, me zero deputetë të rinj në 5 vende (Belgjikë, Irlandë, Letoni, Luksemburg, Rumania) dhe vetëm 1 në 8 të tjerë (Bullgari, Kroaci, Qipro, Çeki, Estoni, Finlandë, Hungari, Lituani). Vetëm disa shtete kanë arritur mbi 20% përfaqësim të të rinjve, me Maltën (33% e eurodeputetëve kanë të drejtë të zgjedhin), Holandën (23%) dhe Slloveninë (22%) që kanë përfaqësimin më të lartë.

⁵Shih [Eurobarometrin](#) paszgjedhor të vitit 2019 dhe [Shqyrtimin e rezultateve të zgjedhjeve evropiane dhe nacionale](#), f. 39.

⁶ Në [Gjermani](#), ulja e moshës së votimit rriti elektoratin e përgjithshëm, 64.9 milion, me rreth 4.8 milion votues të rinj. Në [Belgjikë](#), kjo nënkuptonte përfshirjen e 270,000 votuesve të rinj shtesë.

Faktorët që ndikojnë në gjithëpërfshirjen e të rinjve

Hulumtimet sugjerojnë se faktorë të ndryshëm mund të pengojnë gjithëpërfshirjen e të rinjve në zgjedhje, duke përfshirë:

- mungesën e informacionit të synuar nga të rinjtë dhe edukimin qytetar
- zhgënjim në politikë dhe forcat politike
- mungesa e çështjeve me interes ose rëndësi për të rinjtë
- abstenimi si zgjedhje e vetëdijshme
- barriera ligjore
- mungesa e qasjes në mjete për kandidaturën
- barriera brenda partisë
- perceptimi i mungesës së përvojës

Lidhur me zgjedhjet e Parlamentit Evropian, edhe pse analiza e pjesëmarrjes së votuesve të rinj do të jetë e mundur vetëm pasi të bëhen të disponueshme të dhënat përkatëse, tashmë janë bërë disa analiza mbi faktorët që mund të kenë penguar përfaqësimin më të madh të të rinjve në përbërjen e re të Parlamentit Evropian. Barrierat e mundshme të mëposhtme janë theksuar:

Mosha e votimit dhe e kandidimit: Një faktor kryesor është mosha minimale e votimit dhe e kandidimit. Ndërsa shumica e shteteve anëtare kanë vendosur moshën e votimit në 18 vjeç, vetëm katër (Belgjika, Gjermania, Austria, Malta) lejojnë votimin në 16 vjeç, me Greqinë që e lejon atë në 17 vjeç. Mosha minimale e kandidimit ndryshon më gjerësisht: ndërsa është 18 në shumë vende, nëntë shtete anëtare kërkojnë që kandidatët të jenë të paktën 21 vjeç, Rumania e vendos atë në 23 vjeç dhe Greqia dhe Italia në 25 vjeç.⁷ Këto kërkesa moshe shihen gjithnjë e më shumë si pengesa për përfshirje dhe përfaqësim më të madh zgjedhor të të rinjve, duke nxitur debat dhe hulumtim të mëtejshëm.

Përfshirja e pamjaftueshme si kandidatë: Të rinjve nuk u është dhënë një shans i mirë për t'u zgjedhur që nga fillimi. Analiza e listës së kandidatëve tregon se partitë politike kombëtare në përgjithësi hezitonin ose nuk ishin në përputhje me përfshirjen e kandidatëve të rinj në listat e tyre.⁸ Kjo ishte në kontrast me zotimet e mëparshme nga disa parti për të përfaqësuar perspektivat 'e freskëta' që të rinjtë mund të sillnin dhe për t'u lidhur më mirë me një gjeneratë të re votuesish. Shumë parti gjithashtu humbën mundësinë për të tërhequr votat e të rinjve duke mos paraqitur më shumë kandidatë të rinj, pavarësisht nga provat që sugjerojnë një korrelacion të fortë midis përfaqësimit të të rinjve në listat e kandidatëve dhe mobilizimit të votuesve të rinj.⁹

Vendosje e kufizuar në pozicione të zgjedhshme: Megjithëse vetëm 6 shtete anëtare të BE-së përdorin lista të mbyllura kandidatësh (pa votim preferencial), pozicionimi i kandidatëve në lista ende ndikon ndjeshëm në shanset e tyre për t'u

⁷ [Zgjedhjet evropiane të vitit 2024: Rregullat nacionale](#), Shërbimi hulumtues i Parlamentit Evropian, prill 2024.

⁸ [Zgjedhjet evropiane 2024: Të rinjtë kurrë nuk patën një shans](#), Forumi rinor evropian, korrik 2024.

⁹ Analiza nga Forumi rinor Evropian (e dhënë në kopje të shtypur) vuri në dukje se në Francë, 'La France Insoumise', me 44% deputetë të rinj, fitoi mbështetjen më të lartë nga votuesit e moshës 18-24 vjeç. Në mënyrë të ngjashme, Alleanza Verdi-Sinistra e Italisë (33% e deputetëve të rinj) fitoi shumicën e votave të studentëve, duke siguruar kthimin e tyre në gjysëmçikël.

zgjedhur. Në këto zgjedhje, kandidatët nën 35 vjeç shpesh zbrisnin në pozicione jo tërheqëse, të ulëta në listat e partive, me më pak se 50% shanse për të siguruar një vend. Në të kundërt, kandidatët më të vjetër dominonin vendet më të larta, më të zgjedhshme, duke e bërë shumë më të lehtë për ta që të zgjidheshin. Si rezultat, dikush kishte një shans më të lartë për t'u zgjedhur në grupmoshën 55-75 vjeç.

Tre masa në qendër të vëmendjes: Çfarë mund të ndihmojë për të bërë një ndryshim?

Zgjidhjet e mëposhtme të përqendruara në adresimin e boshllëqeve në pjesëmarrjen dhe përfaqësimin e të rinjve zakonisht janë në ballë të përpjekjeve për rritjen e ndërëgjegjësimin dhe përfaqësimin:

1. Ulja e moshës minimale për votim dhe kandidim

Megjithëse moshja 18 vjeç mbetet moshja më e zakonshme e votimit në të gjithë botën,¹⁰ debatet për uljen e moshës së votimit në 16 vjeç kanë fituar vrull midis politikëbërësve dhe praktikuesve që kërkojnë të rrisin pjesëmarrjen e të rinjve.¹¹ Avokatët argumentojnë se reforma të tilla mund të rrisin pjesëmarrjen e të rinjve, të sjellin perspektiva të reja në diskutimet e politikave dhe të inkurajojnë politikanët që t'u japin përparësi votuesve të rinj si një zonë kyçe zgjedhore. Ai shihet gjithashtu si një mjet për të promovuar drejtësinë ndër gjenerata duke përfshirë një demografi të ndikuar ndjeshëm nga vendimet politike, por shpesh të përjashtuar nga procesi.¹² Përvoja e Maltës, ku ulja e moshës së votimit rriti elektoratin me 1.9%, ilustron ndikimin e saj të mundshëm. Studimet nga [Gjermania](#) dhe [Skocia](#), ku 16 dhe 17-vjeçarët janë lejuar të votojnë, tregojnë se të drejtat e hershme nxisin pjesëmarrjen elektorale afatgjatë, veçanërisht kur kombinohen me edukimin qytetar në shkollë.¹³ Pavarësisht se disa vende zgjedhin të mos e miratojnë ndryshimin, provat sugjerojnë se ulja e moshës së votimit ndikon pozitivisht në pjesëmarrjen e votuesve pa efekte negative.¹⁴

Globalisht, ka pasur një tendencë drejt uljes së moshës minimale të kandidimit, duke reflektuar një shtytje më të gjerë për të rritur përfaqësimin e të rinjve në qeverisje. Moshja mesatare globale për kandidaturën në dhomat e ulëta tani është 21.9 vjeç. Hulumtimet nga Unioni ndërparlamentar tregojnë se vendet që lejojnë kandidaturën nën 21 vjeç shohin një mesatare prej 33.4% të parlamentarëve nën 45 vjeç, krahasuar me vetëm 27.3% në vendet me kërkesa më të larta për moshën. Kjo prioritet

¹⁰ [Pjesëmarrja e të rinjve në Parlamentet nacionale](#), Unioni ndërparlamentar, 2016, f. 15.

¹¹ Midis organeve ndërkombëtare, Këshilli i Evropës dhe Parlamenti Evropian miratuan uljen e moshës së votimit në 16 vjeç. Shih Rezolutën 387 të Këshillit të Evropës: Votimi në 16 — Pasojat në pjesëmarrjen e të rinjve në nivel lokal dhe rajonal, 2015; Rezoluta 2015/2035 (INL) e PE-së mbi reformën e ligjit zgjedhor evropian, 2015, si dhe propozimi i fundit i Parlamentit Evropian 2022 për reformimin e Ligjit zgjedhor Evropian.

¹² [Ngritja e zërit të tyre: Sa efektive janë ligjet dhe politikat pro të rinjve?](#), USAID, IRI, NDI, IFES, 2019.

¹³ Shihni [studimin](#) mbi efektet pozitive të uljes së moshës së votimit kur kombinohet me edukimin qytetar nga Austria.

¹⁴ Për shembull, Luksemburgu, Mbretëria e Bashkuar, Norvegjia pilotuan votimin për nën 18 vjeç, por vendosën të mos ulin moshën e votimit, ndërsa Irani e ka rritur atë përsëri pasi e kishte ulur fillimisht. *Op.cit.*, fn 12.

tregon efektin pozitiv të uljes së moshës së kandidimit në rritjen e përfaqësimit politik për gjeneratat e reja.¹⁵

2. Kuotat e të rinjve

Kuotat janë propozuar si një mjet për të përmirësuar përfaqësimin e të rinjve. Rekomandimet që inkurajojnë shqyrtimin dhe miratimin e kuotave për të rinjtë kanë dalë në një numër publikimesh në vitet e fundit.¹⁶ Për zgjedhjet e Parlamentit Evropian, një nga rekomandimet e bëra ishte prezantimi i një objekti fleksibël të përqindjes për deputetët nën 35 vjeç, duke reflektuar pjesën e tyre në popullsinë e Bashkimit Evropian.¹⁷ Ndërsa pak vende kanë miratuar kuota për të rinjtë, ato janë zbatuar me sukses në të gjithë Afrikën (p.sh., Maroku, Ruanda), Azinë (p.sh., Kirgistani, Sri Lanka) dhe Evropën (p.sh., Suedia, Qipro - në mënyrë vullnetare). Kuotat mund të ndryshojnë në formë, duke përfshirë vendet e rezervuara, kuotat e ligjëruara të kandidatëve ose kuotat vullnetare të partive politike. Studimet tregojnë se vendet me vende të rezervuara ose kuota të ligjëruara kanë tendencë të kenë nivele më të larta të përfaqësimit të të rinjve në krahasim me ato me kuota vullnetare të partive politike, megjithëse vendet e rezervuara shpesh janë më të diskutueshme. Suksesi i kuotave të të rinjve varet gjithashtu nga faktorë të tillë si rregullat e renditjes dhe sanksionet për mospërputhje, për të siguruar përfaqësim kuptimplotë. Si një qasje alternative, kuotat vullnetare të partive, të përdorura në vende si Bosnja dhe Hercegovina, Suedia dhe Kroacia, mbështeten në iniciativën e partisë dhe mund të kërkojnë më shumë kohë për të dhënë rezultate.¹⁸ Në përgjithësi, është e njohur se ndërsa reformat ligjore mund të rrisin përfaqësimin përshkrues të të rinjve, suksesi më i gjerë në përfshirjen politike të të rinjve varet nga përpjekjet paralele për të fuqizuar politikanët e rinj si zëra efektivë dhe përfaqësues në qeverisje.¹⁹

3. Edukimi qytetar i rritur dhe sistematik

Përpjekjet për të rritur pjesëmarrjen e të rinjve vendosin gjithnjë e më shumë në qendër të vëmendjes demokracinë sistematike dhe edukimin qytetar. Një edukim i tillë shihet si jetik për përgatitjen e votuesve të rinj për t'u angazhuar në mënyrë kuptimplotë në zgjedhje dhe promovohet si një element thelbësor i trajnimit qytetar në shkollat në të gjithë BE-në.²⁰ Përveç edukimit të pjesëmarrjes së informuar zgjedhore, edukimi qytetar nxit ndjenjën e identifikimit me vlerat demokratike evropiane.²¹ Kjo është veçanërisht e rëndësishme në kontekstin e debateve rreth uljes së moshës së votimit. Votuesit më të rinj kanë nevojë për njohuri dhe aftësi për

¹⁵ *Op.cit*, fn. 12, f. 16.

¹⁶ *Op.cit.*, fn 10; [Pjesëmarrja e të rinjve në proceset zgjedhore - Doracakut për organet e menaxhimit zgjedhor](#), UNDP, 2017; [Rritja e pjesëmarrjes politike të të rinjve gjatë gjithë ciklit zgjedhor: Udhëzues për praktikë të mirë](#), UNDP, 2013; Dikotomia [shqetësuese midis potencialit të të rinjve dhe mundësive të tyre aktuale për të marrë pjesë në mënyrë domethënëse në vendimmarrje dhe udhëheqje](#), OSBE PA, korrik 2022.

¹⁷ Shihni [këtë herë që kam votuar](#), por a jam i përfaqësuar? Adresimi i nënpërfaqësimit të evropianëve të rinj përmes miratimit të kuotave rinore, Qendra Jacques Delors.

¹⁸ *Op.cit*, fn. 10.

¹⁹ *Op.cit*, fn. 12.

²⁰ Shih [Edukimi për shtetësinë në kurrikulat kombëtare](#), EPRS Briefing, nëntor 2023, për shembuj të qasjeve kombëtare për integrimin e edukimit për shtetësinë.

²¹ [Angazhimi i të rinjve dhe grave në zgjedhjet për Parlamentin Evropian](#), Dokument për diskutim 3/2019, Instituti për demokraci dhe ndihmë zgjedhore, 2019.

të bërë zgjedhje të informuara dhe edukimi qytetar e plotëson këtë boshllëk duke rritur ndërgjegjësimin respektivisht vetëdijësimin dhe mirëkuptimin politik, duke u mundësuar të rinjve të angazhohen si qytetarë aktivë. Mungesa e një strategjie të unifikuar për edukimin qytetar në të gjithë shtetet anëtare ka qenë një pikë shqetësuese dhe një qasje më e strukturuar dhe e gjerë në Bashkimin Evropian mund të ndihmojë në harmonizimin e pjesëmarrjes zgjedhore dhe përmirësimin e angazhimit të të rinjve.

Përvoja e Austrisë tregon përfitimet e integritit të edukimit qytetar me reformat zgjedhore. Kur vendi uli moshën e votimit në 16 vjeç, ai zbatoi një iniciativë gjithëpërfshirëse të edukimit demokratik për 14 dhe 15 vjeç, duke siguruar që votuesit e rinj të ishin të përgatitur mirë para se të merrnin pjesë në zgjedhje. Kjo qasje kontribuoi në suksesin e reformës, duke u mundësuar të rinjve të angazhohen më plotësisht në procesin politik. Parlamenti Evropian njohu rëndësinë e përpjekjeve të tilla në rezolutën e tij të vitit 2022, duke bërë thirrje për një strategji gjithëpërfshirëse evropiane për të përforcuar edukimin e qytetarisë dhe për të promovuar angazhimin demokratik.

Ky dokument është përgatitur në kuadër të Programit për mbështetje zgjedhore të Qeverisë së Zvicrës, të realizuar nga Fondacioni ndërkombëtar për sistemet zgjedhore (IFES). Pikëpamjet, opinionet dhe përmbajtja e shprehur në këtë dokument nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të donatorit, projektit ose të realizuesit.